

Õiguskantsler

Prefekt Kaido Kõplas
Politsei- ja Piirivalveamet
Lääne prefektuur
ppa@politsei.ee

Teie nr

Meie 02.08.2024 nr 7-7/240516/2404432

Kontrollkäik Haapsalu politseijaoskonna ning Kesk-Eesti politseijaoskonna Rapla ja Paide lühiajalise kinnipidamise kambritesse

Lugupeetud härra prefekt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 29. veebruaril 2024 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Lääne prefektuuri Haapsalu politseijaoskonna ning Kesk-Eesti politseijaoskonna Rapla ja Paide kinnipidamiskambreid (edaspidi kambrid), mida kasutatakse inimeste lühiajaliseks (kuni 48 tundi) kinnipidamiseks. Nõunikud tutvusid kontrollkäigul kambrite ja dokumentidega ning vestlesid ametnikega. Kontrollkäigu ajal kinnipeetuid kambrites ei olnud.

Väärib kiitust, et kõik jaoskonnad on varunud kinnipeetute jaoks toidupakke ning lugemisvara. Hea on ka see, et Raplas ja Paides saavad kinnipeetud jalutada selleks kohandatud autolüüsis. Kõikides politseijaoskondades täidetakse kinnipeetute kohta esmase tervisekontrolli aktid ning kinnipeetute jälgimise kohta ka kontroll-lehed. Haapsalus ja Paides märgitakse kontroll-lehele ka kaebused, mida kinnipeetu kambri viibimise ajal oma tervisliku seisundi kohta esitab, samuti kiirabi väljakutsed ning kinnipeetule antud käsimüügiravimite nimetused.

Kõikides politseijaoskondades napib tööjõudu, mistõttu peavad kambritesse paigutatud kinnipeetuid jälgima ka patrullpolitseinikud. Seega ei saa need politseinikud osaleda patrullmeeskonna töös. Kambrites napib päevavalgust. Haapsalu politseijaoskonna kambrite juures puudub jalutushoov, mistõttu ei ole kinnipeetutel võimalik värskes õhus viibida. Probleeme on privaatsuse tagamisega. Haapsalu kainestuskambri hügieeninurk on jäetud valvekaamerate jälgimisionitoril katmata. Raplas sunnitakse kainestuskambriks toodud kinnipeetud läbivaatuseks end alasti võtma ja kükitama. Kuna töötajaid napib, võib juhtuda, et läbivaatust teeb kinnipeetuga erinevast soost patrullpolitseinik. Joobeseisundis kinnipeetud, kes on ennast kahjustava käitumisega, paigutatakse kambriks alasti ning vajadusel käe- ja jalaraudades senikauaks, kuni nad on kaineks saanud ja kiirabi on nad läbi vaadanud. Rapla ja Paide politseihoone kambrites viibivate kinnipeetute jaoks varutud ravimite hulgas olid ka mõned aegunud käsimüügiravimid.

Haapsalu, Rapla ja Paide politseihoone kambrites napib päevavalgust

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on Eestile ette heitnud, et politsei paigutab kinnipeetud kambritesse, kus napib

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

päevavalgust, sest kambrite aknad on väga väikesed ja tehtud klaastelistest või läbipaistmatust klaasist või katavad akent traatvõrk, trellid või luuk. CPT on rõhutanud, et kinnipidamiskambrites peab olema küllaldaselt valgust, sealhulgas loomulikku päevavalgust (vt CPT 2019. aasta [raport Eesti kohta](#), p 36).

Õiguskantsler märkis 2018. aastal tehtud kontrollkäigu kokkuvõttes, et Paide politseihoone kambrite aknaavasid täidavad klaastellised, mis takistavad loomuliku valguse sissepääsu (vt [Paide politseijaoskonna arestimajja](#) tehtud kontrollkäigu kokkuvõtet). Lisaks rõhutas õiguskantsler, et ka Rapla politseihoone kambrite akendest ei pääse sisse piisavalt päevavalgust (vt 2018. [Rapla politseijaoskonna arestimajja](#) tehtud kontrollkäigu kokkuvõtet). Kahjuks ei ole olukorra parandamiseks midagi ette võetud.

Palun leidke lahendus, mis tagaks päevavalguse sissepääsu Haapsalu, Rapla ja Paide politseihoone kambritesse.

Haapsalu politseijaoskonna kambrite juures puudub jalutushoov

Õiguskantsler on mitme varasema kontrollkäigu kokkuvõttes esile toonud, et Haapsalu arestimajas puudub jalutushoov (vt [2014. aasta](#) ja [2016. aasta](#) kontrollkäikude kokkuvõtted). Olukord ei ole tänaseni muutunud ning Haapsalu politseijaoskonna kambrites kinni peetavad inimesed ei saa värskes õhus viibida.

CPT on rõhutanud, et inimesele, kes on 24 tunniks või kauemaks kinni peetud, tuleb anda võimalus vähemalt üks tund ööpäevas õues jalutada (vt CPT 2019. aasta [raport Eesti kohta](#), p 29, ning 2023. aasta [raport Austria kohta](#), p 36). Jalutushoovis peaks olema ka trennimisvõimalus, kinnipeetu peab saama näha taevast ja horisonti, ning tal peab olema varjualune, et ta saaks vihma eest varju minna (vt CPT 2019. aasta [raport Slovakkia kohta](#), p 47, ning 2019. aasta [raport Rumeenia kohta](#), p 35). See tähendab, et jalutusala ei tohi olla tühi ja rõhuvalt mõjuv betoonseintega ruum.

Rapla ja Paide kambrites kinni peetud inimesed saavad jalutada selleks kohandatud autolüüsis ehk just sellises betoonkastis, kuhu on pandud pingid ning mille katus on osaliselt asendatud metallvõrega, mis lubab näha taevast. Kuigi selline jalutusruum ei vasta täielikult CPT soovitudele, on kinnipeetutel siiski võimalik käia korra päevas värsket õhku hingamas. Haapsalus selleks mõeldud ruumi ei ole.

Palun luua Haapsalu politseijaoskonna kambrite juurde jalutusala, kus 24 tunniks või pikemaks ajaks kinni peetud inimestel oleks võimalik vähemalt üks tund ööpäevas värskes õhus jalutada. Jalutushoovis peab olema võimalik ka istuda ning see peab vastama CPT soovitudele. Kuni sellist võimalust Haapsalu kambrites viibijatele ei saa pakkuda, tuleb hoiduda inimeste paigutamisest Haapsalu kambritesse kauemaks kui 24 tunniks.

Privaatsus ja videovalve

Haapsalu, Rapla ja Paide kambrites on sisse seatud pidev videovalve. Õiguskantsler on korduvalt selgitanud, et kambris tohib pidevat videovalvet rakendada ainult siis, kui see on konkreetse kinnipeetu puhul vältimatult vajalik (vt nt 2023. aasta [Pärnu](#), 2020. aasta [Rakvere](#) ning 2018. aasta [Kuressaare](#) ja [Kärdla](#) arestimajja tehtud kontrollkäikude kokkuvõtted).

Videojälgimise vajadust tuleb kaaluda iga kinnipeetu puhul eraldi. Kambris võib videovalvet kasutada üksnes siis, kui see on vajalik näiteks kinnipeetu tervisliku seisundi jälgimiseks.

Terviserike võib kergesti tekkida näiteks [joores kinnipeetul](#). Tema tervises seisundit tuleb korrapäraselt kontrollida, mistõttu on videovalve kasutamine põhjendatud või lausa mõeldav. CPT on öelnud, et valvekaamera vahendusel kambris toimuvat jälgiv ametnik peab olema kinnipeetuga samast soost (vt CPT 2019. aasta [raport Ühendkuningriigi kohta](#), p 32).

Kontrollkäigul selgus, et Haapsalu ei olnud kinnipeetuskambri hügieeninurgas asuv WC-pott valvekaamerate monitoril hägustatud (monitoril tähistatud kui „Haapsalu Lossiplats 4 Aresti kamber 2“). Kuigi kinnipeetuskambrites peab kinnipeetu turvalisuse tagamiseks rakendama videovalvet, tuleb hügieeninurgas tagada privaatsus. Hügieeninurk peab olema monitoril varjatud, sest selle jälgimine võib rikkuda kinnipeetu õigust inimvääriskohaldamisele ja privaatsusele. Kõikide kinnipeetuskambrite, sealhulgas kinnipeetuskambri hügieeninurk peab olema valvekaamerate monitoril kaetud või hägustatud (vt CPT 2021. aasta [raport Rootsi kohta](#), p 17).

Tööjõupuudus ja kinnipeetute läbivaatused Rapla politseihoones

Kontrollkäigul selgus, et Haapsalu, Rapla ega Paide politseihoone kambrite juurde ei ole määratud alalist töötajat. Kui inimene kinni peetakse ja kambris viiakse, jääb üks patrullmeeskonna liige kambris paigutatud inimest jälgima. See tähendab, et see politseinik ei saa oma tööülesandeid täita ja üks patrullsoodur jääb seisma. Sama patrullmeeskonna teine politseiametnik liitub seniks mõne teise patrullmeeskonnaga. Politseiametnike hinnangul ei ole selline töökorraldus mõistlik.

Kogutud info põhjal on alust arvata, et kõik Rapla politseijaoskonna kambritesse toimetatud kinnipeetud peavad läbivaatuseks lahti riietuma ja alasti kükitama. Läbivaatust teevad patrullpolitseinikud, kes kinnipeetu kambris toimetavad. Töötajate nappuse tõttu on Raplas olnud olukordi, kus patrullpolitseinikud peavad läbi vaatama vastassoost kinnipeetut, sest samast soost politseiametnikku läheduses ei ole.

Kinnipeetu alasti läbivaatus vastassoost politseiametnike poolt ei ole lubatud ning sellest tuleb hoiduda. Alasti läbivaatus on väga intensiivne meede, mis riivab inimese inimvääriskohaldamist ning seda tohib rakendada vaid erandjuhul. Toimingu juures peab viibima eranditult vähemalt kaks kinnipeetuga samast soost ametnikku. Selline korraldus kehtib nii kinnipeetute kui ka ametnike kaitseks (vt CPT 2022. aasta [raport Rumeenia kohta](#), p 52). Kinnipeetuga samast soost peab olema ka ametnik, kes jälgib vastuvõturuumis toimuvat läbivaatust videopildi vahendusel (vt CPT 2019. aasta [raport Ühendkuningriigi kohta](#), p 32).

Alasti läbivaatusel tuleb lähtuda iga kinnipeetu individuaalsest riskihinnangust (vt CPT 2019. aasta [raport Tšehhi kohta](#), p 31). Alasti läbivaatuseks on alust üksnes siis, kui on põhjust eeldada, et kinnipeetu võib olla peitnud oma keha lähedale enesele või teistele ohtlikke või tõendiks olevaid esemeid, mida muul viisil inimest läbi otsides ei pruugi leida. Üksnes kinnipeetamise fakt ei anna alust inimest alasti läbi vaadata. Alasti läbivaatuse rakendamisel ei tohi lähtuda ametniku soovist, vaid see peab tuginema selgetele kirjalikele juhistele, millal võib inimest alasti läbi vaadata (vt CPT 2017. aasta [raport Läti kohta](#), p 37). Sellise toimingu rakendamisel tuleb jälgida, et kinnipeetu saaks lahti riietuda vääriskohaldamist säästes ja järk-järgult, nii et osa kehast oleks alati kaetud (vt CPT 2022. aasta [raport Rumeenia kohta](#), p 52).

Niisiis on selgunud, et inimeste kinnipeetamine ja Haapsalu, Rapla ja Paide politseihoone ajutise kinnipeetamise kambrites toimetamine takistab patrullmeeskonna tööd. Selline töökorraldus tekitab muret, sest patrullpolitseinikel on niigi suur töökoormus ning selline asjakorraldus ei suurenda ka kogukonna turvatunnet. Lisaks on see põhjustanud Rapla kinnipeetuskambrites kinnipeetute läbivaatust viisil, mis on vastuolus nii CPT soovitusetega kui ka kehtiva

[korrakaitseadusega](#) (KorS). Nii ei ole inimese läbivaatuse tegemine kinnipeetuga samast soost ametniku poolt enam seotud vajadusega tõrjuda kõrgendatud vahetut ohtu (KorS § 48 lg 2), vaid sõltub juhusest ehk sellest, mis soost on parasjagu inimest kambrisse toimetanud patrullpolitseinikud.

Vaimse tervise probleemidega inimeste kinnipidamine

Kogutud info põhjal on selgunud, et Rapla politseimaja kambritesse kainenema toodud inimesed, kes kalduvad enesevigastamisele, paigutatakse kainenestuskambrisse alasti, kasutades vajaduse korral käe- ja jalaraudu. Suitsiidikäitumisega joobes kinnipeetud paigutatakse nende kainenemiseni kambrisse selle tõttu, et kiirabi ei vii joobeseisundis kinnipeetuid alati haigla erakorralise meditsiini või psühhiaatriaosakonda. Kui kainenedes inimese seisund ei muutu, saadetakse ta kiirabiga haiglasse.

Vaimse tervise probleemidega inimese paigutamine kainenestuskambrisse alasti ei ole sobiv meede inimese enesekahjustamise vältimiseks. Ennast vahetult kahjustava suitsiidse inimese koht ei ole kainenestuskambris. Enesele ohtliku inimese kainenestuskambrisse paigutamise kohta peab otsuse tegema tervishoiutöötaja. Nii kinnipeetu enda kui ka personali seisukohast on väga oluline kontrollida kõigepealt kinnipeetu terviseseisundit. Nii saab muu hulgas kindlaks teha, kas kinnipeetul võib olla vaimse tervise probleeme ning kas ta võib soovida ennast kahjustada (vt CPT 2022. aasta [raport Rumeenia kohta](#), p 20).

Meditsiinitöötaja peab otsustama, kas inimest saab paigutada kainenestuskambrisse või mitte. Kui meedik leiab, et kainenestuskambrisse paigutatavalt inimeselt tuleb tema turvalisuse tagamiseks riided ära võtta, peab need viivitamata asendama ohutu riietusega. Raske vaimse tervise häire või vahetu suitsiidiohu ilmnemisel tuleb aga inimene toimetada esimesel võimalusel haigla psühhiaatriaosakonda ning kuni sell ajani pakkuda talle asjakohast abi arestimajas (vt CPT 2009. aasta [raport Ühendkuningriigi kohta](#), p 148).

Aegunud ravimid

Õiguskantsleri nõunikud leidsid Rapla ja Paide kambrites viibivate kinnipeetute jaoks varutud ravimite seas säilivusaja ületanud käsimüügiravimeid (No-Spa, Bromhexine-Grindeks, Paracetamol Sopharma, Burnshield Hydrogel, Bisacodyl-Grindeks, Solpadeine). Palun hoolitseda selle eest, et aegunud ravimid hävitataks nõuetekohaselt.

Ootan Teie tagasisidet soovitude kohta hiljemalt 16.09.2024.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise